

- 1, 3370. - 190/33-34. 1933. jun. 16. ai veyye. srtol.
- 2, 3536. - 106/33-34. - 1934. jan. 6. ai, tistinat, rita.
- 3, 3633. - 201/33-34. - 1934. maj. 16. ai, tetel, srtol.

(Debrecen, Hajdu. 19 10. okl. 13. ai
vaim. kark.)

Avatási átirat
Exp: 934. VI/23
✓

DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYSÉG JOG ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.	
ÉRK: 1934 JUN. 15.	
643 szám.	Előirat: _____
1933 - 1934	Utóirat: _____

Bivalatra hiadatik:
 Néltőágr

M. Kovács Andor

és

M. János Gyula

professor barátai
 Debrecen, 1934. június 18-án.

Előzetesen!
 Kovács
 előzetesen.

Banany,
 P. I. Dékán.

Debrecen, 1934. jún. 22. Szeghy

Az 1928. évi X. tc. III. fejezete:

A megörögzött büntetésekről.
Doktori értekezés.

Írta:
Toroczkai György
jogszigorló.

Ferrás munkák:

Dr. Bernolák N.: Büntető jogszabályaink gyűj-
teménye .
(Debr. 1917)

Dr. Isaac Gy.: Büntető törvénykönyv . (zsebkönyv.
Bp. 1926.)

Dr. York A.: Büntetőjog általakulása . (é.n.)

Vonatkozó bírói gyakorlat .

Az egész klasszikus büntetőjog az átlagember fikatív fogalma körül vész. A kriminalitás tényezőinek tanulmányozása az átlagember fogalmát a büntetőjog terén összetöri s a kriminálpszichológia a büntetett lelki sajátosságainak tanulmányozásával, a kriminalitás keletkezésének megfigyeltére irányuló kísérletek a büntetett lelki és kriminogén tényezők közötti viszony megvilágítására tudományos alapon igyekeznek azután a büntetettek differenciáit keresni.

Igaz, hogy már a tulajdonképpeni kriminológiai kutatások előtt gyök a gyakorlati felismerés s igaz, hogy bár tapogatózó formában, de mindjárt a klasszikus büntetőjog megalapításakor megindul a „homo deliquens” különböző csoportjainak elkülönítése

s a büntetéseik osztályozása. Ez az osztályozás azonban csak az új büntetőjogi irányok hatása alatt válik mindig jobban és jobban tökéletessé és lesz célra-eredményre vezető. Ezekkel a többé-kevésbé sikerült osztályozásokkal foglalkozni hozzáadalmassá lenne, a végén is arra a következtetésre jutnánk, hogy ma még egyik sem tökéletes.

A tudományos kutatások, de a gyakorlati élet tapasztalatai is rámutattak, hogy vannak olyan bűnözők, akikkel szemben az átlagember típusára mért megtorló jellegű büntetések célra nem vezetnek. Ezekkel a bűnözőkkel szemben a klasszikus büntetőjogi büntetési tétellel tehetetlenül állott.

A kriminálpolitika, amikor látja, hogy ezekkel a bűnözőkkel szemben a büntetés klasszikus fogalma lehetetlenné teszi a társadalom védelmét, azt tovább fejleszti abban az irányban, hogy a védelem lehetőleg minél tökéletesebben biztosítsa.

A klasszikus büntetőjogi tudomány és az ^{ennek}

tanain épülő kódexek, köztük a mi BTK-unk is a bűncselekmények elleni küzdelemnek csak egyetlen eszközávalóval foglalkoznak: Ez az eszköz a megtorló jellegű büntetés. Ezzel szemben a büntetőjogtudomány új irányai a kriminológia tanulságaira támaszkodva, elvetve a „quia peccatus” elvet s helyébe a „ne peccatus” elvet írva átalakítják, - a küzdelem súlypontját a megelőzésre helyezik. A megelőzés eszméjét arxal szemben sem adják fel, aki a jogrendet megsértette. A prevenció ennek újabb bűncselekmények meggátlására irányuló is eszközei a büntetetlen egyéneiségek mértékén különböznek. A modern kriminálpolitika a karakter primér értékelésével a társadalom védelmét majd a visszatartással (elrettentéssel) majd a javítással, majd pedig az ártalmatlanná tétellel igyekszik elérni.

Az új büntetőjogi irányok diadalmas bevonulása hozzáánk Balogh Ferő nevéhez fűződik, aki kezdeményezte, majd megul-

kotta a Büntető Novellát, a fiatal korúak bíróságáról, a közveszélyes munkakerülőkről szóló törvényeket.

Egy ilyen diadalmas állomása az új büntetőjogi irányznak az 1928. X. tc. III. fejelete, amely a megrogzött büntetettekéről szól. Ennek ismertetése célja jelen dolgozatnak.

*

A klasszikus büntetőjogi bűnösség formáldozmatikai fogalma a kriminológia hatása alatt a tettes egyéniségével, értékelésével, a veszélyessé, majd lassanként annak belterjesőbb és súlyosabb alakja: a közveszélyesség értékelésével gazdagodik.

A közveszélyesség fogalmának megkonstruálása és értékesítése hosszú fejlődés eredménye. Fő időn keresztül a tisztán kriminálpszichológiai értékelést a klasszikus büntetőjogi formáldozmatikai visszaiés-fogalma tette lehetetlenné. Ma már a fejlődés e tere is lazáródott s a lélektani vizsgálatoz megalapították, hogy a közveszélyesség fogalma

független a visszaesés dogmatikai fogalmától. Igaz, hogy a közveszélyesség legtöbb esetben visszaeséssel kapcsolódik, de nem szükségszerűen, mert mint Liszt mondja: „Nagyon könnyen lehetséges, hogy valaki visszaeső anélkül, hogy a jogrendet fenyegető igazi veszedelméről, vagy az illetőnek igazi közveszélyességéről beszélni lehetne is fordítva.”

Tehát mit értünk közveszélyesség alatt? A közveszélyesség valakinek olyan tartós állapota, amely a jogrendet állandóan veszélyezteti. Közveszélyes tehát az, aki-ről minden valószínűség szerint feltételezhető, a jogrend megsértése.

A közveszélyesség fogalmának, legáltalános értelemben fogalma, bár régóta ismert, alig 15 éve kezdett végleg tisztázódni. E kérdés tisztázása főképpen a Nemzetközi Büntetőjogi Egyesület nevéhez fűződik. Névtelenül állt itt egymással szemben: az objektív és szubjektív felfogás. Az első, az objektív rendszert, a közveszélyes-

síget kizárólag lélektani alapon akarta megkonstruálni, amely szerint tehát felesleges az előzetes büntetés formái objektív kritériuma, elegendő, ha megvan a büntetői hajlam. Az objektív és szubjektív felfogás túlzásainak lenyírbálásával a jut érvényre a visszaesés objektív jogi és a büntetés érzület szubjektív pszichológiai értékelésével a közveszélyesség gyakorlatilag (érvényesíthető) értékesíthető fogalma. Népszerűtlen, hogy ez a - szubjektív és objektív elemek kombinálásával létesülő - egyes rendszert az, amely gyakorlati legális értékelést nyerhet.

A Nemzetközi Büntetőjogi Egyesület 1910-ben megtartott brüsseli kongresszusára tüntette ki a közveszélyesek kérdésének tanulmányozását. Az előzetes vitában élénk részt vett a magyar csoport is, élén Balogh Lenővel, tagjai a legkiválóbb büntetőjósaink: Angyal, Bernolák, Finkey stb. Az előzetes és a kongresszusi vita

eredménye megerősítette a kriminalpolitika elemi tételét, hogy a kriminalitás elleni küzdelem a büntetteknek a kriminalaetiologián nyugvó osztályozása nélkül lehetetlen így a közveszélyesek kérdéséhez sem lehet azok osztályozása nélkül közelebb férközni.

A Nemzetközi Büntetőjogi Egyesület főválasztmányának párizsi ülésén a közveszélyesek kérdését, azok osztályozásának alapulvételével a következőképpen fogalmazta meg: „A törvénynél, a társadalommal azon büntettek elleni biztosítására, akik visszaesésükre, általános életmódjukra vagy öröklött, illetve más személyes tulajdonságaikra nézve közveszélyeseknek látszanak, bizonyos védelmi szabályokat kell meghonosítani.” A törvénynél meg kell határozni, mikor fozz fenn annak visszaesés, általános életmód, vagy öröklött, - illetve más személyes tulajdonsá-

gok tényálladéka."

A tanácsokmány a közveszélyes bűntettek három kategóriájának megkülönböztetésében állapodott meg: a visszaesők, iszákosok és csökkent^{elm}értékűek, és végül holdusok és csavargók osztályának felállításában. Egyben pedig mindhárom csoportnál a következő, hármás szempontú kutatást tűzte ki: a.) Mikor fozz fenn közveszélyesség? b.) minő birtonsági rendszabályokra van szükség? - c.) milyen hatáságnak kell ezeket a rendszabályokat megállapítania, végrehajtásukra felügyelni vagy azt beszűkíteni?

Röviden kitérek a fenti felosztásokra.

A visszaesőről a törvény ismertetésével lesz szó, e helyen nem térek ki rá.

A második csoportba tartoznak a közveszélyes és-ko elmebetegek és a közveszélyes iszákos bűntettek.

Kiket értünk közveszélyes elmebetegnek a-
latt? A Schaffenburg szerint olyanokat,
akik elmebetegségüknek megragorodása
miatt vagy alatt az általános jogrendet,
illetőleg jogbiztonságot lényegesen veszélyes-
tetik vagy veszéllyel fenyegetik. A klasszi-
kus büntetőjog az elmebetegekkel, ha a
társadalom biztonságára még olyan veszedel-
met rejtettek is magukban, nem törődött,
nem törődhetett, mert az elmebetegség me-
gragorodása, amennyiben az akarat szabad el-
határozási képességét felfüggeszti, beszámítást
kizáró ok és így a büntetőjog körétén kívül-
eső jelenség. A modern kriminálpolitika az
társadalom védelmét igyekszik kiepíteni ezen
a téren is főleg a büntető-gyógyintézetek fel-
állításával. Valunk országban megfelelő
törvényes intézkedés még nincs.

Épily szomorú a helyzet a közveszé-
lyes iszákos büntettekkel szemben. A klas-
zikus büntetőjog, mit sem törődött e kérdés-
sel. Példa rá a mi kódexünk, amely

ert a gyakorlatilag olyan fontos kérdést egyszerűen a KbtK-ban érinti.

A modern kriminalpolitika, midőn a közveszélyes iszákosokkal szemben veszi fel a küzdelmet, tudatában van annak, hogy a kriminalitásnak egyik legbujább forrása az alkoholtartalmú italokkal való visszaélésben rejlik, s ha egyszer a szokásos iszákos lép a bűn ösvényére, így azon rendszerint nincs megállapodás.

A klasszikus büntetőjog teljes részegségre vonatkozó becsümtant kizáró hatálya egyenesen az ily egyének büntetésre determináló motívuma lett, mert az alkoholban a bűncselekmény elkövetése előtt tudatosam, - mint a vádlott nem egyszer kifejezte - egy adag mentesítő, legrosszabb esetben enyhítő körülményt vett magához.

És lássuk a modern büntetőjogi irányt! Következésképp állítja fel a maga tételét: Mint hogy minden szokásos ré-

szege hajlamos büntett elkövetésére, vagy is arra, hogy büntettes-szokásos iszákos legyen, mihelyt a jogrenddel bármily csekély mértékben is összeütközésbe került, haldéktalanul meg kell tenni mindazt, ami alkalmasnak mutatkozik annak megelőzésére, hogy a bűnnel tartós szövetésbe lépjen.

A védekezés tekintetében ma különösen a következő irányelvek kezdeneek mindjobban megerősödni: a büntettes-szokásos iszákosokkal szemben a válasszítás nem a büntetés vagy az iszákosok gyógyintézete között foglalhat helyet, hanem a büntetésnek és gyógyintézetnek együttesen, vagy csak az utóbbinak lehet helye. Az intézeti kezelés tartama nem az elkövetett cselekménytől, hanem a tettes állapotától feendő függővé, a szabadonbocsátás mindig feltételes lehet.

A harmadik csoport a közveszélyes munkakerülők és csavarogók csoportja. A kriminál-

actio: aetiologia megállapítása szerint a bűnselekmények hatalmas száraléka a szu-
vargásra és munkakerülésre vezethető visz-
sza. A munkakerülő életmód és a bűnözés
közötti összefüggés felismerése hosszú száza-
dok tapasztalása, az ellene való küzdelem
azonban teljesen el volt hanyagolva. A
modern büntetőjogi irányelvek értékesí-
tésével helyezi hatályon kívül a régi klas-
szikus Kódex elavult intézkedéseit nálunk
a közveszélyes munkakerülőkről szóló
1913. XXI. tc. és nyit utat a kriminálpo-
litika egyik igen fontos, régi követelmé-
nye teljesülésének. A kriminológia által
megkivánt osztályozásból indul ki, vagy
is különválasztja az alkalmi munka-
kerülők csoportját a közveszélyesek csoport-
jától. A prevenció eszméje jut előtérbe, mi-
dön a munkakerülés minősített eseteit
szigorú büntetési szankció alá helye-
zi a tettesben rejlő társadalmi veszély
szem előtt tartásával. A büntetés és
intézkedés szem előtt tartásával meg-

választásánál nem az általuk elkövetett
cselekmények súlya, hanem egyénisé-
gükhöz képest változó társadalmi ve-
rsély nagysága az irányadó. Krimi-
nállpolitikai célszerűségi gondolat jut ér-
vényre a dolgozókra való feltételes
szabadonbocsátás meghosszításában is.

A törvényben lefektetett, közveszélyes
munkakerülők elleni kriminállpolitikai
akció lelke a dolgozóknál, annak me-
felelő szervezésében rejlik.

A törvény vezérgondolata, célja, benne
van Finkey egyetlen meghatározásában,
amelyet a dolgozókról ad s amely olyan
világos, olyan frappáns, hogy bármit is
horráfigyeni felelőleges lenne. „A dolgozó-
-mondja Finkey- egyfelől biztosító in-
térkedés, védekezés a közveszélyes csar-
góktól és holdusoktól várható krimina-
litás ellen, tehát egy megelőzési rend-
szabály, - másfelől egy, bár kemény, szí-
gorú nevelési eszköz, mellyel a dolgoz-

ni nem akaró, az erkölcsi kötelességek iránt érzéketlen ~~az~~ elemeket, a társadalom sa-
lakját is felemelni, a munka által meg-
nemcsitenni, új emberre termi, amennyi-
ben emberileg lehetséges, megjavítani, át-
alakítani törekszik."

Összegezve az elmondottakat, eddig
reámutattam, a közveszélységre, a közve-
szélyesek háromas osztályozására, és
hatványkonturokban, de olyan mérték-
ben, amely elegendő az rendszerbe foglal-
lás, az áttekintés, a könnyebb percipciálás
érdekében.

* * *

Exekútán áttekintünk a törvény,
illetőleg annak III. fejezetének rendszeres
ismertetésére.

Ha megfordolom az eddig előadot-
takat, véleményem szerint nem helyes,
vagy legalábbis nem szerencsés a cím meg-
választása. Ha rajtam állt volna, én in-

Kétséget a címet adtam volna: „A közveszélyes visszaesőkről.” A törvény feltételül kívánja, hogy csak a 36.§ szerinti meghatározást vegyem alapul, - a visszaesést, az íveltszerűséget, a megöröközöttséget. - A három fogalom nem axonós egymással, a visszaesés fogalma nem axonós az íveltszerűség fogalmával, az íveltszerűségé a megöröközöttségével, de nem is abszorbeálja egyik a másikat.

Hogy egy gyakorlati példát hozzak fel, azt mondom, hogy hidrogén + oxigén = víz, de nem mondhatom, hogy hidrogén = víz, vagy oxigén = víz. Nem mondhatom azt, hogy visszaesés + megöröközöttség = megöröközöttség, vagy visszaesés + íveltszerűség = megöröközöttség. Mind a három fogalom más és más, azoknak egy fogalom alá vonása a fogalmak helytelen értelmezésére és összekavarására vezet.

Ha a közveszélyesség meghatározását, annak három felosztását vesszük figye-

lembe s tekintetbe vesszük a törvény célját, azt, hogy milyen bűnözők ellen akarja felvenni a küzdelmet, az eddig elmondottak alapján megállapíthatjuk, hogy ez a küzdelem a közveszélyes büntetettek visszaeső osztálya ellen irányul. Emlékezzünk vissza a közveszélyesekről adott meghatározásra: A közveszélyesnek valakinnek olyan tartós állapota, amely a jogrendet állandóan veszélyezteti. Közveszélyes tehát az, kőről valószínűleg szerint feltételezhető a jogrend megsértése. Közveszélyes az iveltörő, a megrogzott büntetett, e két fogalmat tehát abszorbeálja az első fogalom. Mint hogy a közveszélyeseknek több csoportja van, a megkülönböztető a harmadik fogalom, a visszaeső. Véleményem szerint tehát a II. Büntetőnovella III. fejezete nem a megrogzott büntetettekéről, hanem a közveszélyes visszaesőkről rendelkezik.

A II. Bn. 36.§-a a következőképen rendelkezik: „A bíróság ítélettel határo-

204

tartamú szabadságvesztés büntetés kiszabása nélkül szigorított dologházba utalja azt a büntetett, aki az élet, a szemérem, vagy a vagyon ellen különböző időben és egymástól függetlenül legalább három büntetést követett el és a törvény értelmében halálbüntetésnek minősül helye, ha megülte az a róla, hogy az utolsó és az azt közvetlenül megelőző büntetést 5 éven belül követte el és hogy bűncselekményeket ismételtül követ el, vagy bűncselekmények elkövetésére állandó hajlamot mutat."

A szigorított dologházba utalás feltételei tehát a.) visszaesés, a 3 büntetést, b.) ismétlés, c.) megrogottság.

Foglalkozunk ezekkel a kérdésekkel, illetve feltételekkel külön-külön.

A visszaesők osztálya több, egymástól lélektanilag egymástól eltérő csoportot foglal magában. A klasszikus büntetőjog nem osztályozta a visszaesőket, nem tett különbséget közöttük. Hol a javíthatatlansággal,

hol a közveszélyesekkel tévesztette össze őket s így a visszaesők fogalma nem nyert tisztázást, az ellenük való küzdelem nem nyugodott helyes alapon.

Kriminálactiológiai osztályozás nélkül intézkedik a francia delegációs törvény 1885-ben, nem vizsgálja a tettes egyéniségét, a benne rejlő társadalmi veszélyt, csak a visszaesést; alkalmazási területe nem is különbség nélkül azon visszaeső büntetésekre szól, kik 10 éven belül: a.) két ízben közveszélyeskedéssel vagy fogházzal b.) egy ízben közveszélyeskedéssel vagy fogházzal, s kétszer büntetést fogházzal, c.) 4 ízben büntetést fogházzal, d.) két ízben s legalább kétszer büntetést vagy vétéséért is kétszer 3 hónapnál hosszabb ideig fogházzal voltak büntetve.

Uj utat tört a norvég kódex. A közveszélyesség fogalmát értékesíti a visszaesésnél, még pedig úgy, hogy bizonyos bűncselekmények kétszeri elkövetésénél a bíróság

az esküdtekhez, a következő kérdést intézi:
Nem tekintik-e a vádlottat különösen
veszélyesnek? Igencő válasz esetében a bírósá-
g a büntetést a rendes büntetési idő
háromszorosáig emelheti.

Törvényünkben is a szigorított do-
logházza utalásnak csak egyik feltétele a
visszaesés, nem egyedüli és kizárólagos ok,
csak feltétel.

A büntetetlenek 18. életévének be-
töltése után kell a három büntetést el-
követnie, ahkint, hogy a három büntetést
mindegyikének az élet, szemérem vagy
a vagyon ellen kell irányulnia és az u-
tolsó is az azt közvetlenül megelőző büntet-
tet 5 éven belül kell elkövetnie.

Élet elleni büntettek a gyilkosság,
szándékos emberölés, magzatelhajtás, a
gyermekkitétel, a gyilkosságra szövetkezés,
a szándékos emberölésnek más büncse-
lekményrel a törvény által összefoglalt
esetei, továbbá azon büntetést, amely az

1915. XIX. tc. 11. § -a, az 1921. III. tc. 2. § -a, vagy az 1924. XV. tc. 1. § -a szerint büntetendő. Az 1915. XIX. tc. 11. § -a szerint: „aki háború idején büntetlet vagy vétséget követ el, ha annak folytán a fegyveres erő érdekének közvetlen veszélyeztetése állott elő, vagy pedig a hadviselés érdekének lényeges sérelme következett be, és ezt az eredményt a tettes előre láthatta, büntetlennel 5 évig terjedhető börtönnel büntetendő. - Az 1921. III. tc. 2. § -a azokat bünteti, akik az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására vagy megsemmisítésére, különösen valamelyik társadalmi osztály kizárólagos szolgálatának erőszakos létesítésére irányuló mozgalommal vagy szervezkedéssel összefüggően és annak céljára büntetlet vagy vétséget követnek el. - Végül az 1924. XV. tc. 1. § -a a robbanó szer és robbanó anyag előállításával, tartásával és használatával elkövetett bűncselekményeket bünteti.

Sínes különbség, ha összefüggés, vagy halma-
rat címén a szándékos emberölés vagy an-
nak kísérlete a Btk más paragrafusai alá
esik is, így pl. a Btk. 431.§-a alá, mely
szerint: „Ha a vízaradás okozásának bü-
ntette által egy vagy több embernek élete ve-
szélyeztetett és ezen veszély előre látható
volt, a tettes 5 évtől 10 évig terjedhető fegy-
házzal büntetendő. Ha pedig az ezen sza-
kasz előbbi pontjában meghatározott eset-
ben a vízaradás által egy vagy több em-
ber életét vesztette, és azt a tettes előre láthat-
ta, amennyiben nem képez gyilkosságot:
az életfogytig tartó fegyházzal büntetendő.

Hasonlóképen a gyújtogatás minősített
eseténél, hajó-, vasút megrongálásánál stb.

Szemérem elleni büntettek: az erősz-
kos nemi közösülés, szemérem elleni erő-
szak, megfertőzés, természet elleni fajtalau-
ság, vérfertőzés, csábítás, kerítés, erkölte-
len célú gyermekrablás (Btk. 318, 319. §§.)
A vagyon elleni bűncselekmények

felsorolása hosszadalmas lenne, Btk-nk XXV. - XXXV. fejezete tartalmára ezeket általában azok, amelyek közvetlenül, vagy általában, vagy az egyes vagyoni jogok, vagy az egész vagyonszerző ellen irányulnak.

A törvény megkívánja, hogy a 3 büntetett különböző időben és egymástól függetlenül követtesék el. Nem számítanak tehát azok külön azok a cselekmények, amelyeket a tettes egy közelebbi cél érdekében, habár különböző időben vitt végbe, pl. két embernek különböző időben való megölése, hogy hozzájuthasson egy bizonyos vagyonhoz. Nem számít annak, amely egy időpontban, egy tevékenység által jött létre, pl. egy puska-lövésnél több ember megölése.

Végzetlenül fontos a törvénnyel azon rendelkezése, hogy a cselekménnyel a törvényben foglalt minősítés szerint kell büntettnak lennie, tehát nem iránytadó, illetve mellékes, hogy a bíróság a cu-

lekményt vétségé minősítette a Btk. 92.,
esetleg a Btk. 66 §-a alapján.

Az utolsó és az azt megelőző büntet-
tet 5 éven belül kell elkövetnie a tettes-
nek. Ebbe az 5 évbe nem számít bele az
az idő, amely alatt a büntetett meg volt
fosztva szabadságától, nem számít bele
a vizsgálati fogságban, előzetes letartó-
ztatásban, dologházban, internálásban,
toloncházban, bírói vagy közigazgatási in-
térkedésre kárt elmeógyógyintézetben eltöl-
tött idő.

Összabüntetéssel büntetett két bün-
selekmény a I. Novella szerint két bün-
tettnek számít. Ha visszamenlőkezünk a
Btk-beli visszaesésre, ott két teljesen kü-
lönöző, külön-külön végrehajtott bün-
tetésnek kell lenni.

A szigorított dologházba utalás má-
sodik feltétele az üzletkerülés.

A kriminológiai kutatások előtt
a legendozstelenek megítélésben részesült

a delictum collectivum; hol mint bűn-
halmazat, hol mint súlyosbító körülmény szerepelt; az új büntetőjogi irán-
nyok hatása alatt nyert e fogalom ki-
mélyülést és értéket.

Mi a kollektív deliktum? Olyan
tényálladék, amely több ugyanazon, életri-
ványzattól folyó bűncselekményt akként
olvaszt magába, hogy a büntetés kiszá-
básánál mint egység tekintetik s mint
Vámbéry mondja: "fogalmát az a kap-
csolat adja, melyet az egyes büntetett kö-
zött a tettes egyénisége által színezett szán-
dék teremt."

A következő hármas felosztás ismerte-
tebb: a.) üzletszerű, amikor a tettes a bűn-
cselekmények elkövetését quasi artem gyá-
korolva, az életmód neki mintegy ke-
reket fordául szolgál; b.) iparszerű, az e-
lőbbtől abban különbözik, hogy az ismét-
lésre törekvő szándék nem vesz fel olyan
irányt, hogy a tettes ezt az életmódot

Kerest forrásként gyakorolná; c.) szokásszerű, amikor a tettes mintegy második természetivé vált az a hajlam, mely bűnelkövetések elkövetésének ismétlésében nyilvánul.

A klasszikus büntetőjog kódexei csak az ítéletszerűséget veszik figyelembe. Így a miénk is, de teljesen rendszertelenül. Hol mint minősítő körülményt, pl. az orgazdaságnál, úrsoránál; hol mint tényálladási elemet pl. a Kbk. 79. §-ban, mely a varázsolással, szellemidézéssel stb-vel, ítéletszerűen foglalkozókat bünteti.

Ézzel szemben a modern büntetőjog igyekszik a kollektív deliktum hármas típusának megfelelően a nyert fogalmakat értékesíteni s kriminálpolitikailag, mint általános minősítő körülménynek legális szankcionálásával törekszik a büntetettek e legkellencebb osztályával szemben a társadalom védelmét biztosítani.

. Az ítéletszerűség megrögzött büntetési

hajlamm eredménye és valamely állam-
dóbb, követhetetes magatartás céljátát és
ennek a körülményekhez képest több-ke-
vesebb vagy akár csak egy esetben kiterje-
dő megvalósítását egészen öleli fel. A
tettes eljárásából, cselekményei elkövetési
módjából ki kell tűnni a tetszerű is-
métlési szándéknak és a nyereskedési
célzatnak. Mint a Kúria egyik ítéleté-
ben kimondja: „Megállapítandó az irlet-
szerűség mindenkor, amikor a tettesnél
megvan a tetszerű ismétlési szándék s
ha ő emellett a cselekményéből származó
vagyoni hasznot a meg nem lévő ke-
reute helyett, vagy pedig a nem elegendő
kerete pótlásául, tehát egyedüli vagy
egyik kereti forrásául akarja felhasznál-
ni.”

Nkt konstitutív eleme van tehát:
az ismétlési szándék és a nyereségvágy.

Nem kelléke, hogy a cselekmény el-
követése az illetőnek akár fő,- akár

egyedüli keresetforrása legyen. Elégendő, ha az illető tartósan írja a selekció elkövetését és abból ismétlődő vagyoni hasznot húz és remél. Flungsiúy oxom, hogy remél, mert, hivatkozva a gyakorlatra, nem feltétel, hogy a tettes a büncselekmény rendszeres ismétlésében keresetforrását valósággal meg is találja, elég a tettesnek az az akarata, hogy a büncselekmény ismétlése állandó keresetforrásul szolgáljon.

A szigorított dologházba utalás harmadik az iréletszerűséggel vagylagos feltétele a megrögzöttség. A modern büntetőjogi tudományok által kitermelt és értékesített fogalom ez. Akárhol keressük is a klasszikus kódexekben, sehohsem találjuk meg.

Ysáák szerint, a megrögzöttség alatt a törvény a büntetettnek eddig elkövetett cselekményeiben megnyilvánuló azt a lelki tulajdonságot érti, amelyről fogva töle hasonló büncselekmények el-

követését lehet várni." Emlékezünk vissza a kollektív deliktumokról említett felosztás 3. csoportjára, a szokásszerű kollektív bűnselekményre, amelynek jellemzője, hogy a tettesnek mintegy második természetivé vált ama hajlam, amely bűnselelmények elkövetésének ismétlésében nyilvánul. Ha erre gondolunk, egyúttal már osztályba is soroztuk ezeket a bűntetteseket és ennél az osztályozásnál nem az elkövetett bűnselekményt vesszük figyelembe, hanem kriminálpszichológiai tekintetek vezettek.

A megragzottság a büntetési hajlam megnyilvánulása.

Szépen fejtegeti a kérdést Isaac a törvény szövegéhez írt jegyzetében: „A bűntettes jövőbeli magatartására vonatkozólag prognózisra az nyújt alapot, hogy a bűntettesnek így eddigi bűnselekményeiben, mint esetenként is egész életmódjában büntetési hajlam nyilvánul meg.”

„Az előzőleg elkövetett bűncselekményeket,
így azokat, amelyek a 36. § értelmében
a szigorított dologházba utalás feltételei,
mint azokat, amelyeket ezen felül a 37. §
2. bek. szerint a büntettes egyéniségének
megítélésében kiegészítés képen figyelembe
jönnek, e szempontból a büntettes haj-
lam tüneteiként kell értékelni. Ez a bü-
ntetési hajlam pedig soha sem lehet át-
talanos, hanem csak bizonyos fajtájú
büntetteknek elkövetésére való hajlandó-
ság, aminek alapja bizonyos különleges,
egyéni, közelebbről meghatározható ösztö-
nök, vágyak (pl. nemü ösztön, nyereség-
vágy, kegyetlenkedési hajlam stb.) félté-
len uralkodása. — Rendszerint csak az
egyfajú bűncselekményeket lehet azonos
pszichikai forrára visszavezetni. Azon-
ban lehetséges az is, hogy valamely bűn-
cselekmény elkövetése az adott esetben
valamely másnemű jószág célbavett meg-
támadásához vezető eszközként szerepelt,

pel. a büntetett lopás vagy az erőszakos nemi közömbös elkövetése végzett szándékosan embert öl. Vagy pedig a büntetett pszichikai jellemzője, hogy egész lelki életén elragadó valamely szenvedély (iszákoság, kokainizmus, stb.) hatása alatt általában érzéketlenné válik a jog és az erkölcs parancsai, tilalmai, mások jogos érdekei iránt s e lelkiállapotból kifolyólag a legkülönbözőbb bűncselekményeket követi el. Ezekben az utóbbi esetekben kivételesen különböző jogtárgyakat sértő bűncselekmények is lehetnek ugyancsak a speciális büntetett hajlamnak a megnyilvánulásai. - Így általában a törvénynek a megítélt jogtárgyakon alapuló osztályozását a cselekmények pszichikai jellegén alapulóval kell helyettesíteni."

Amíg a klasszikus büntetőjog büntetéseinél első és majdnem egyetlen kérdés: mit tettél?, addig itt első kérdésnek

előenyomul : ki vagy ?

Bővebben rendelkezik a törvény 37 §-ának II. bekezdése : „ Hogy megrogzött bűntettes-e a terhelt, ennek megállapításánál figyelembe kell venni egyéniségét, életmódját, életviszonyait, a bűncselekmények elkövetésének körülményeit, míg pedig akkor is, ha a megelőző cselekményeket fiatalabbkorában vagy gyermekkorában követte el.”

Vizsgálni kell a tettes egész antiszociális tevékenységét, tartós pszichikai állapotát, röviden : a tettes karakterét.

Döntő jelentőségű lesz a tettes karaktere.

Bűntetőjogi szempontból röviden foglalkozunk a fogalommal.

Kérdés arra, hogy a jellem a lélektanban egyik alappfogalma, mégis azt látjuk, hogy alig van a lélektanban olyan kérdése, amely körül annyira vita támadt és a felfogások annyira

eltérők lennének. Röviden és csak gyakorlati megvilágításban akarok e kérdéssel foglalkozni.

A jellem fogalma alatt tágabb értelemben lelki tulajdonságokat értünk, közelebből a jellem a cselekedetek lelki tényezőinek összessége. Kérdés már most, melyek az emberi cselekedetek lelki tényezői? A képzetek. Vegyünk egy gyakorlati példát: egy szobában nincs senki, az asztalon fekszik egy brilliáns gyűrű. Bemegy egy - hogy rögzívezzük - becsületes ember. Megpillantja a gyűrűt és gondolkozni kezd: milyen szép ez a gyűrű, hasonló láttam egy kirakásban. Ha lesz pénzem, megveszem. Bemegy egy másik, akit pillanatnyi bűnösönek nevezek, el kezd gondolkozni: itt van egy gyűrű, pénzt jelent s nekem otthon családom van, két hét óta állás nélkül vagyok, nincs egy betevő jutal a számlámra. Ha ezt elmenvelem s eladnám,

a nyomortól, éhségtől szabadítanám meg őket. De nem szabad elvennem! Ez bűn, ez lapsz. — Bemegy a harmadik, a megrogzott. Megpillantja a gyűrűt és gondolkodik: itt egy gyűrű, a szobában nincs senki, milyen finyes alkalom, senki tudja meg, hogy én voltam.

Az első ember szó nélkül elmegy, a második hosszas vivódás után vagy elviszi a gyűrűt, vagy sem, a harmadik szó nélkül rebeverázza.

Mivel tudjuk ezt megmagyarázni? Aztal, hogy mindegyiknek agyában más és más képzetek halmozódtak fel, ezek a képzetek a külvilágból és az „én”-ből származó különböző hatások folytán, mint emlékképek helyeződnek el az agyban, ezeknek hatása alatt cselekszik az ember.

Ezek a képzetek állandóan élnek, társulnak, harcolnak és adják az ember karakterét.

2. Végeredményében tehát azt mondhatjuk, hogy a jellem az ember képzetének összessége.

A megrogzottság, a bűnselekmények elkövetésére állandó hajlam megállapításánál a büntettes karakterét kell vizsgálnunk, nem az adott büntettet. A karakter vizsgálásával állapíthatjuk csak meg, hogy vajon megrogzított-e a büntettes, és másodsorban így tudunk csak megfelelő büntetést is kiszabni, de erről majd később.

Csak a három feltétellel végzünk is, itt még csak annyit, hogy az ítélet szerzőinek, a megrogzottságnak fenn kell állania még az ítélet hozatalkor is.

Erre vonatkozólag mondja Isaac:

„Mellőzni kell a szigorított dolgokba utalást, habár három vagy több előzetes bűnselekményt ugyanarra a hajlamra lehet visszavezetni, de időközben birtosan felismerhető is állandónak

igérvényes változás állott be a büntettes
életirányzatában (pl. családot alapított
és munkás életre térít át) vagy akár csak
külső életviszonyaiban történt e változás,
(pl. az irreltózerű tolvaj nagy örökséghez
jutott és nem szorul többé lopásra; a se-
mimere elleni büntettesnek nemis ösztöne
pathologikus okból elorvadt; az erőszakos-
kodónak szellemi és testi erejét a kor vagy
más ok megtörte, stb)."

* * *

A megrögzött büntetteseket a bi-
róság a szigorított dologházba utalja.
A törvény 41§ szerint "a szigorított dolog-
házba utalást és végrehajtást az elítelt-
re ugyanazon jogkövetkezményekkel jár,
amelyeket a törvény a fegyházbüntetés-
hez fűz."

Mi más most a szigorított dolog-
házba utalás? A neoklasszikusok szerint

börtenségi rendszabály, a kriminálpolitikusok szerint börtenségi büntetés. Vizsgáljuk e kérdést egy kicsit közelebbről.

A klasszikus büntetőjog büntetési tana az abszolút igazságossági elven nyugszik, célja a megtorlás.

A modern büntetőjogi elméletek a büntetés célját abban keresik, hogy a büntetett a jövőben lehetőleg újabb bűncselekményt ne kövessen el. Tehát elsősorban nem az elkövetett bűncselekmény, hanem a tettes antiszociális érületének értékeléséből indulnak ki. A megtorlás büntetőjogi principiuma helyébe az általános megelőzés tana lép.

A klasszikus büntetőjog csak büntetést ismer. A kriminológiai irány a tettes egyénisége szerint határoz afelett, hogy vajon büntetésre, vagy azt pótló más intézkedésre, vagy egyáltalán bármilyen intézkedésre van-e szükség?
A fiatalkorúak, a visszaesők,

a megrögzöttek számának rohamos emelkedése végre a klasszikus iskolát is meggyőzte, hogy büntetési titelei hatástalanok eekkel a bűnözőkkel szemben és az eddiginél hatásosabb társadalmi védekezés szükséges. Ezt a védekezést azonban nem tartotta összeegyeztethetőnek a büntetés lényegével, így megkonstruálta a büntetéstől mereven elkülönített biztonsági rendszabályt. Mi a különbség a kettő között?

Arryál a büntetést így definiálja: „A büntetés az a joghátrány, amelynek valamely büntetendő cselekmény következtében való kiszabását a korbeli társadalmi felfogás igazságosnak, szükségesnek és hasznosnak tartja.” Finkey szerint a biztonsági rendszabályok: „a bűnelkövetők bizonyos osztályai ellen, azoknak a további bűnelkövetésben való megakadályozása végett a büntetés helyett vagy mellett alkalmazott kü-

lönleges állami kényszerintézkedések.

Tan-e a kettő között különbség? Mindkettő joghatárcím, mindkettőnek előfeltétele valamely elkövetett bűncselekmény fennforgása, mindkettő törvényáltal előre megállapított, meghatározott törvényes előfeltételek mellett, büntetőbíró-ság által kiszabott joghatárcím.

Egyesek különbséget találnak a célban, az alkalmazási feltételben, mód, és eszközben. Ez a fogalmi elhatárolás azonban nem szilárd. - A célt illetőleg a klasszikus büntetőjog elrettentési teóriájával szemben még talán igen, de már a neoklasszicizmus igyekszik harmóniába hozni a célgondolatot a megtorló gondolatkörről, a társadalom biztonságát a talio, a bosszú elvvel. Alkalmazási feltétel mindkettőnél a bűnösség.

Alkalmazási mód, eszköz tekintetében a határozott és határozatlan

időtartam szintén nem elhatárolás, mert míg egyrésztől a feltételes szabadságcsájtással a büntetés is határozatlan időtartamúvá lesz, addig a biztonsági rendszabályoknak éppen a belső természetükkel fogva legtöbb esetben előre meghatározott időtartamra kell korlátozódnunk, mert ha bizonyos időn belül a velük elérni kívánt cél nem valósul meg, így azok céltalansága bebizonyosodott.

A nagy német büntetőjász, Liszt a büntetés és biztonsági rendszabály viszonyát két egymást metsző körhöz hasonlítja. Vambergy tovább megy és azt mondja, hogy időnk folyamán az egymást metsző körök önálló része mindinkább kibővül. Schaffenburg szerint a biztonsági rendszabály a tágabb, a büntetés a szűkebb kör, vagyis a büntetés sem más, mint biztonsági rendszabály. „Részéről a nevelés jelleget, — fej-

tegeti Aschaffenburg - épsoly kevései ta-
gadom, mint elrettentő tulajdonságát.
Egyik büntetésnél ez, a másiknál az a ha-
tás fog túlsúlyra emelkedni. De ha vala-
melyes használható hatása mutatkozik,
az csak abban mutatkozik, állhat, hogy a
büntetés a büntetett egyéniségében bizo-
nyos változást létesít és ezzel annak to-
vábbi támadásai elől megvédi; de az is le-
hetséges, hogy a várt eredmény elmarad,
akkor legalább a büntetés kiállításának idő-
tartamára a gonosztervötől biztosítva vagyunk.
Ha tehát erre az álláspontra helyezkedünk,
-és hiszem, hogy ez teljesen logikus-
úgy a büntetést is biztonsági rendszabály-
nak kell tekintenünk."

Ernyit a büntetés és biztonsági
rendszabályról általában.

Mi már most a szigorított dolog-
házba utalás célja?

Mielőtt erre rátérnék, két új fogal-
mat kell tisztázni: javíthatók, javít-

hatatlanok. 8 fogalmakkal kell megismerkednünk, hogy a biztonsági beintetés céljával tisztába jöjjünk.

A javíthatatlan beintettek azok, akiket javítani már nem lehet, akiknek karakterét átalakítani nem lehet, tehát az átalakíthatatlanok. Ezekkel szemben vannak az átalakíthatók, a javíthatók.

Megállapíthatjuk már most, hogy legnagyobb baklövés lenne a megrogzított beintetteket összetéveszteni és azonosítani a javíthatatlanokkal.

Újabb osztályozáshoz jutottunk. A megrogzított beintettek két csoportra oszlanak: a javíthatók és javíthatatlanok csoportjára.

Eznek megfelelően a dolgozatba utalás első és főcélja a javítás, az átalakítás megkísérelése.

Mi ez tulajdonképpen? Arrint már a karakternél fejtegettem, a jellem nem

más, mint meglévő képzeteknek össze-
sége. Tehát ezeket a képzeteket kell át-
alakítani, az egyénben a társadalmi
együttéléshez szükséges képzeteket kifej-
leszteni. Célja tehát a jellemképzés. Ezt
értjük javítás alatt.

Ha ez nem sikerül, ha sem új kép-
zetek létesítésével, sem a már meglé-
vők megfelelő csoportosításával a jelle-
met nem sikerül átalakítani, akkor
a büntetés javíthatatlan, ekkor más a
cél az ártalmatlansítás.

Röviden összefoglalva; a szigorított dolo-
gháznak kettős célja van: a jellemképzés,
karakterátalakítás a javíthatókra, ártal-
matlansítás az át nem alakíthatókra
nézve.

A törvény 43 §-a szerint: „a szigo-
ritott dologháza utaltakat munkás és
rendes életmódra kell szoktatni és ö-
ket munkával oly módon kell foglal-
koztatni, hogy valamely foglalkozást

annyira elcsajátítottak, hogy szabadságuk visszanyerésére után abból mezejélhessenek." Mellékvázányra sikklik itt a nagy cél, mert hiszen nem az a lényeges, hogy olyan foglalkozást sajátítsanak el, amelyből meztudjanak élni, hisz a legtöbbnek volt rendszer foglalkozása és ha nem volna megbeműnik a bíróségi hajlam, ez a foglalkozás meztadta volna nekik a kenyeret. A bíróségi hajlam letörése, a jellemátalakítása az egyedi cél, ennek nem egyetlen, hanem csak egyik eszköze a munka.

A törvény csak igéri a dologházak szervezetét és rendtartását: rendelettel fogja szabályozni az Igazságügyminiszter. Nem is a rendelet lesz a fontos, hanem annak gyakorlati keresztülvitele. Azokra hárul a nagy feladat, akik ezekkel a bűntettesekkel érintkeznek. Eredményt csak úgy tudnak majd elérni, ha állanidőn szemük előtt lebeg a nagy cél:

javítás, átalakítás. Ha ezek az egyének nem állnak feladuk magaslatain, ha nem érzik át hivataluk fontosságát és magasztosságát, így az egész intézmény céltalanná lesz.

Váxoltuk eddig a szigorított dologházba utalás feltételeit, annak célját, térjünk most át az eljárási részre.

Ha megvan az előfeltétel, a bíróság a szigorított dologházba utalja a megrögzött büntetett. Egyesbíró is.

Egy ideig vita volt a felett, hogy szükséges-e indítvány és alkalmas-e a felsőbb bíróság erre vonatkozó perorvólát nélkül a dologházba utalást. A Vis. Kiv. egy konkrét esetben, nevezetesen midőn a Tábla az előfeltételek ellenére a vádlottat azért nem utalja dologházba, mert a vádhatóság csak büntetés súlyosbításáért jelentett be felebbzést és a főügyész sem isatlakozott a szigorított dologházba utalás végett, vádlottat do-

dologháza utalja a következő indoklásoul:

"Helyes a kir. Táblának az a jogi álláspontja, mely szerint a I. Bn. 36§-ának rendelkezése kötelességére teszi a bíróságnak, hogy a szigorított dologházba utalást, amennyiben annak feltételei megvannak, alkalmazza, s pedig a kir. ügyész indítványa nélkül is.

Férvédett azonban a kir. Ítélet-tábla, midőn a megállapítás mellett a szigorított dologházba utalást mellőzte azért, mert az I. bíróság ítélete ellen a kir. ügyész csak a büntetés súlyosbbitása végett jelentett be felbbrést és a szigorított dologházba utalás végett a kir. főügyész csatlakozást nem jelentett be.

Ugyanis kétségtelen, hogy a szigorított dologházba utalás büntetés-jellegű intézkedés; ez nemcsak a dologházi őrizet végrehajtásából tűnik ki, de erre mutat a I. Bn. 28§-a is, amely a perorvoslát tekintetében a többi

büntetésekkel összefoglalja, így szintén a 41§, mely szerint a szigorított dologházba utalás és végrehajtása az elítélésre ugyanazon jogkövetkezményekkel jár, amelyeket a törvény a fegyházbüntetéshez fűz.

A Bp. 325. §-a szerint a büntetés kiszabása tekintetében a bíróság minesen kötve a vádló indítványához, tehát a jelen esetben a kis. törvényszék elrendelhettle volna a szigorított dologházi őriztetet.

Tekintve már most, hogy a kis. ügyész az elsőbírói ítélet ellen a büntetés súlyosbítása végett fellebbezve, és a perorvoslat - amely általános és összefoglaló jellegénél fogva külön kiemelés nélkül is a szigorított dologház alkalmazására kiterjesztettnek veendő, - az első-bírói ítélet büntetés kiszabó részének jogerőre emelkedését meggátolja - (Bp. 395§) emélfogva a kis. ítélőtábla nem volt kötve az elsőbíróság által meg-

állapított büntetés neméhez és mértékéhez, hanem a törvény szerint a vádlott elékményére kiszabható büntetés-nemek bármelyikét alkalmazhatta anélkül, hogy a Bp 387 § III. bekezdését megsértette volna." A felhívott § III. bekezdése így szól: „A vádlott büntetése egyedül a vádlónak a vádlott terhére használt felelősség esetében súlyosbítható.”

A szigorított dologházi őrizet határozatlan időtartamú, a bíróság csak a minimumot szabja ki, amely 3 évnél kevesebb nem lehet. Ezen kívül nincs kötve a bíróság az általános büntetési keresetekhez. Tehát ha a büntési maximum 3 évnél kevesebb, akkor is szabhat ki 3 évet és ennél többet is, viszont, ha a maximum 5 év, szabhat ki 3 évet.

Ferrészetesen a törvény céljával ellentétben, ha túl nagy, vagy túl rövid időben szabná meg a minimumot. E kérdést T. Csák így fejtegeti: „Ha a bíróság a tör-

vény szellemében úgy akarja a dolgozói
érintet minimumát megszabni, hogy
az arányban álljon azaz a szabad-
ságvonással, amelyet a selekció igaz-
ságos megbüntetésének tekintene, fi-
gyelembe kell venni a következőket:

1.) hogy a dolgozói érintet súlya a fegy-
házihoz hasonlítható, 2.) hogy a legro-
videbb időtartam megfelel annak a
büntetési időnek, amelyet az elítél-
tek a feltételes szabadságra ismét
vetlenül el kell töltenie, 3.) hogy a
megállapított legrövidebb időtartam min-
den egyes esetben meghosszabbodik azaz
az idővel, amely a feltételes szabadsá-
gra bocsátási kérelem felett való döntésig
eltelik. Általánosságban helyes az a
feltevés, hogy a kiszabásnál 3 év le-
gyen a minimum; ha a büntetés 3 év,
vagy ~~ez~~ ennél kevesebb lenne, ezen fe-
lül annyi, mint annyi a bünte-
tés lenne. Ellenkeznie a törvény céljával,

ha pl. egy 4 évi fegyházbüntetés helyett a vádlottal szemben a dologházi őrizet legkisebb tartamát 6 évben jelölné meg a bíróság, mert a 4 év után két eshetőség van: az elítélt vagy megfelel a feltételes szabadságvesztés általános követelményeinek, így megjavult, egyben pedig ekkor elvette már az elkövetett cselekményért is büntetését, hiszen a bíróság 4 évben állapította volna meg a szabadságvesztés büntetését, tehát a büntetéssel eléretett a cél. - Vagy - s ez a másik eshetőség - nem javult meg, így további őrizetnek van helye.

A dologházi utalás kimondásának helye van akkor is, ha jogerős ítélet van, de a feltételek fennállanak és valamelyik büntetés végrehajtás alatt áll. Elyenkor az elítélttel szemben legutóbb ítélkező bíróság határoz. Ugy kell azonban jegyezni, hogy ilyenkor a bíróság az ítéletnek a szabadságvesztésre vonatkozó részét hatályon kívül

helyezi s helyette a dologháza utalást mondja ki.

Lásunk erre vonatkozólag egy gyakorlati példát a Legfelsőbb Biróság vonatkozó ítéletét s annak indoklását.

Lopás büntette miatt két évi fegyházbüntetését töltő vádlottat a törvényszék 3 évi időtartama szigorított dologháza utalja arra, hogy ez a tartam a fegyházbüntetés kiállításának napjától számítandó. A Tábla helybenhagyja az ítéletet. A Kúria mindkét ítéletet megsemmisíti s az őrizet tartamának meghatározása nélkül, annak kijelentése mellett, hogy a szigorított dologházi őrizet tartama 3 evnél kevesebb nem lehet, kimondja, hogy a szigorított dologházi őrizet az elítélt fegyházbüntetésének helyébe lép és az a fegyházbüntetés kitöltésének bevérdása nélkül a xonnal fogantatva veendő. Indokolása a következő:

„A szigorított dologházi őrizet rendeltetésének megfelelő és a I. Bn. 45 §-ban kifejezést is nyert abból a helyes felfogásból kiindulva, hogy a szigorított dologházba utalástat nem lehet előbb szabadságra bocsátani, mint amikor a társadalmi életre alkalmassá válik; a törvény - a Bn. 39 §-szal a korlátozással, hogy az 3 évnél rövidebb nem lehet, - csak a szigorított dologházi őrizet legrövidebb tartamának meghatározását birta a bíróságra.

Törvénytörő tehát az az intézkedés, mely az elítéltet 3 évi időtartamra utalja a szigorított dologházba.

De sérti a törvényt az a további intézkedés is, mely szerint a szigorított dologházi őrizetet nem az ezt megállapító ítélet jogerőre emelkedésével azonnal, hanem azon két évi fegyházbüntetés kiállításának napjától kell számítani, melyet az elítélt jelenleg tölt.

A I. Bn. 36. §-ának abból a rendelkezéséből

nyilván, mely szerint a megörögzött büntetést határozott tartamú szabadságvesztés büntetés kiszabása nélkül kell a szigorított dologházba utalni, nyilvánvaló, hogy a szigorított dologházi őrizetet, mint elősorban birtonsági intézkedést, egyáltalában nem lehet szabadságvesztés büntetésként egybekapcsolni és így, mivel a II. Bn. 38§-a sem tartalmaz eltérő rendelkezést: nem lehet egybekapcsolni a II. Bn. 38§-ának esetében sem. Amikor tehát a szigorított dologházba utalást a I. Bn. 36. § ában meghatározott feltételek fennforgása esetében ítélettel utólag kell kimondani oly elítélt ellen, aki szabadságvesztés büntetését tölti; a szigorított dologházi őrizetet nem a szabadságvesztés kiállításának napjától, annak folytatásaképen, hanem annak helyébe lépően, e büntetés kiállításának bejárása nélkül, nyilván fogamatba kell venni.

Nem lehet akadályozni ennek az,

hogy a szigorított dolozházi őrizet tartama 3 évnél rövidebb nem lehet, mert viszont, - amiként ez fentebb már érintve lett - a II. Bn. III. fejezetében nincs tiltó rendelkezés arra, hogy ez a tartam 3 évet meg nem haladhat, sőt a törvénynek a birtonsági jelleg természetével megegyező 49§-ából az következik, hogy a legrövidebb tartamot a bíróság 3 évnél több, esetleg sokkal több évben is meghatározhatja.

Amíg tehát egyfelől a szabadságvesztés büntetés helyébe lépő szigorított dolozházi őrizet tartama 3 évnél rövidebb akkor nem lehet, amikor a szabadságvesztés büntetésnek míg ki nem töltött része három évnél kevesebb, addig másfelől megvan a lehetőség arra, hogy a szabadságvesztés büntetés ki nem töltött része, amennyiben ez 3 évnél több volna, a dolozházi őrizet legrövidebb tartamának meghatározásánál megfelelően

figyelembe vették, aminek különösen akkor van jelentősége, amikor a szabadságvesztés büntetés ki nem töltött része a 3 évet tetemesen túlhaladja."

A törvény szerint minden dologhöz mellett van egy felügyelő hatóság, amely három, illetve az elnökkel együtt négy tagból áll. Az elnököt és egy tagot az ítélőtábla elnöke nevezi ki a felügyelete alatt álló bíróságek közül, a másik tagot a bíróság az ügyészek közül. Előadó a szigorított dologhöz felügyelője.

A törvény nem tesz említést arról, hogy csak a tagok rendszeres beosztásuk mellett végzik-e itteni funkciójukat, vagy pedig ez lesz-e egyedüli beosztásuk? Azt hiszem, hogy az első eset áll fenn, pedig nem helyes, mert a felügyelő ^{hatóságnak} ~~bizottságnak~~ állandóan érintkeznie kellene az elítéltekkel, a legteljesebb mértékben ismernie kellene

axokat, hiszen megismerés nélkül javításról, a beállott változásról képet alkotni nem lehet. A megismerés feladatát nem lehet börtönörökre bízni! Felteny, minthogy két dologhár van, hat bíráat volna el ex a feladat és milyen más, ha ex a hat intelligens, nagytudású emberismerő bíró, a maga közvetlen tapasztalatából alkotná meg véleményét, mint amikor csekély képzettségű, sokszor unintelligens emberek útján, közvetve kénytelen képet alkotni magának az egyes büntetésekről.

A II. Bn. 39 § I. bek. szerint: „a szárgított dologháxi öröket legrövidebb tartamának letelte után az elítélt az igazságszűgy miniszterhez folyamodhat és tőle feltételes szabadonborsájtását kérheti; ha az igazságszűgy miniszter a kérelmet nem találja teljesíthetőnek, az elítélt kérését minden követhető évben egyszer megismételheti.” A 45 § szerint a kérelem

akkor teljesíthető, „ha az elítéltnék az in-
térben tanúsított magaviseléséből és a
munkában kifejtett szorgalmából ala-
posan lehet arra következtetni, hogy
szabadonbocsátása esetében a jogrendet
és a közbiztonságot sértől veszélyeztetni
nem fogja a munkás és rendszer élet-
módot fog folytatni.” Ennek megál-
lapítása a felügyelőhatóság hatáskörébe
tartozik. Első esetben a felügyelőható-
ság véleményezése dacára az igazságügy
miniszter elutasíthatja a bentartó ki-
relnét. Szerintem ez nem helyes, mert
értéktanulmány elbírálási nem lehet. Le-
het, hogy egy jogkérdést jobban el tud
bírálni az a minisztériumba beosztott
referens, esetleg talán nagyobb tudása
is van, de lehet hivatalos iratokból,
aktákból megismerni egy embert?
Lehet megállapítani javulást, javítha-
tatlanságot, tartós állapotot? A felü-
gyelő hatóság tagjai ismerik az elítélteket

ök alkothatnák annak jelleméről egyedül és kizárólag helyes képet. Igaz, hogy ha a felügyelőhatóság egymásután két ízben véleményezi a szabadságoságtárt, másod ízben már nem utasíthatja vissza a kérelmet az igazságügyminiszter, de talán helyesebb lett volna, ha teljesen a felügyelőhatóság véleménye szerint döntene az igazságügyminiszter.

Nagy és súlyos feladat van a felügyelőbizottságon és a börtöntisztviselőkön, tőlük is munkásságuktól függ egyedül az eredmény. Ha feladatuk magasztán állnak, így a legideálisabb védekezés lesz e börtönügyi büntetés eszköze a veszedelmes bűnözőkkel szemben, ellenkező esetben pedig nem válnak valóra azok a remények, amiket hozzájárunk, s amiket a törvényhozó célzott. Ha már a büntetés végrehajtás kezd a büntetőjog legkiemelkedőbb fe-

jexetivé válni. Ma már a börtöntisztviselőköt is fel kell ruházni mindazzal az értelmű és erkölcsi fegyverzettel, amelylyel korunk modern bírója rendelkezik. Amint a változott büntetőjogi feladatok elé állította a büntetőbírókat, akként állítja új feladatok elé a börtöntisztviselőket. S amint nyert kiképzést az új feladatok szolgálatában, az új bírói típus, akként kell kialakulnia az új börtöntisztviselő-típusnak is.

Ha tehát a felügyelő hatóság teljesén e cél szolgálatába állhat, ha munkájukban támogatják őket a minden tekintetben megfelelő börtöntisztviselők, úgy az eredmény el nem maradhat.

A dologháza utalt kérelmére a felügyelő hatóság, - ha látja, hogy a kérelmező megjavult, magaviselése következtén enged arra, hogy kiszabadulva nem lesz veszélyes a közre, s rendszeres tagja lesz a társadalomnak, - javasolja

a feltételes szabadonbocsájtást s az igazság-
ügy miniszter a már említett esetek
között, dönt a szabadonbocsájtás felől.

A feltételes szabadságra bocsájtás tar-
tama 3 év. Ez a próbaidő.

Ezen próbaidő alatt három eshetősé-
ggel kell számolni, ennek megfelelően
intézkedik a törvény is.

Első eshetőség: a javítás sikerült, a
büntetett általában rendez, munkás em-
beré, ellene semmi kifogás nem me-
rül fel. Ez esetben a szabadonbocsájtás
végsőlegesen válik.

A második eshetőség, amikor a
büntetés jellemét nem sikerült átala-
kítani, hisz szabadulván ugyanazon élet-
módot folytatja, erkölestelen, iszákos,
munkakerülő életet él, vagy a felügye-
leti szabályokat megsérti. Ebben az eset-
ben az a bíróság, amely a dologháza
átalát elrendelte, előzőleg a kir. ügyés-
ség és az elítelt megidézésével tárgyalást

tart és amennyiben az említetteket megállapítja, elrendelheti a szigorított dolgozóháza való visszaillesztését. Ebben az esetben a visszaillesztés elrendelésétől számított 5 éven belül az elítéltet feltétlen szabadságra nem bocsátható. Itt más a cél az ártalmatlanítás.

A harmadik eshetőség az, amikor a feltétlenül szabadságra bocsájtott, a feltétlen szabadság ideje alatt büntettet vagy vétést követ el. Elbírálása annak a bíróságnak hatáskörébe és illetékessége alá tartozik, amelyik az elítéltet a szigorított dolgozóháza utalta. A bíróság elsősorban is azt vizsgálja, hogy a szigorított dolgozóháza utalás feltételi fennforogtak-e? Ha igen, akkor újból-öt hónapnál nem rövidebb időtartamra-bünteti, ha nem, így az általános szabályok szerint hoz határozatot.

Megjegyzem, hogy így ebben, mint az előző esetben sem meghatározott a büntetési időtartam, a bíróság itt is a minimumot

határhozza meg, amely aronban 5 évnél kevesebb nem lehet. Továbbá, hogy az első esetben, tehát a visszacélításra vonatkozólag a bíróság végzést hoz, amely ellen felfolyamodásnak van helye; az utóbbi esetben ítélettel dönt, mely ellen a perorvoslat természetesen a felebbesés.

Pótlólag itt emlitem meg, még azt az esetet, amikor az elítélt a szigorított dologházba utalás kimondása után, de még a feltételes szabadságra bocsátás előtt büntettet vagy vétséget követ el. Ez esetben, ha a bíróság a kimondott büntetés mellett is jelentékenynek is súlyosnak találja az elkövetett bűncselekményt, így ítélettel felemelheti a dologházi büntetést legrovidebb tartamát, ellenkező esetben az eljárást végzésel megszünteti. A törvény nem tesz említést a kihágásokról, ezek miatt az eljárás mindig megszüntetendő, ez legalább az általános és helyes felfogás.

Ezzel be is fejeztem a törvény ismertetését.

A törvény a büntetettek egy osztálya ellen veszi fel a küzdelmet. Látjuk benne a kriminálpolitika korszakalkotó főelvét, az individualizációt, mely alatt a büntetés nemének és mértékének a büntetett karakteréhez való alkalmazását értjük. Ha még is volt az egyénítés a klasszikus büntetőjogban, de mint Várnberg mondja: „A klasszikus büntetőjog individualizációja voltaképpen specifikáció; a büntetéskönyv osztályozása a tétel büntető-törvénykönyvekben a welekönyv neve; a büntetés a welekönyv súlya szerint történik.”

A törvény, amint láttuk, a pusztán multba tekintő bünyőség fogalmának értékelése mellett a jövőre néző veszélyesség fogalmát is felhasználja s így a tettesben megnyilvánuló antiszociális érzületet, a tettes karakterét teszi döntő jelentőségűvé. Ex-emplum olyan értékes elemekkel gazdagítja

a formalisztikus bűnösségi tekintet, ami a társadalom hatékonyabb védelmét biztosítja.

De hogy a cél elérésén, legfontosabb a büntetés végrehajtásának stádiuma s az eredményt a jövő fogja megmutatni.

Vége.

DEBRECENI EGYETEM KÖNYVTÁRA
13864 1988. évi irattartalomjegyzék